

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Δημοτικού

Θεματική ενότητα: «Το ταξίδι»

Τίτλος:

«Ιπτάμενες ιστορίες»

Συγγραφή: ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Εφαρμογή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ιπτάμενες ιστορίες

Εφαρμογή σεναρίου

Σωτηρία Σαμαρά

Δημιουργία σεναρίου

Αντιγόνη Τσαρμποπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία/Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Από 19/03/2015 έως 24/04/2015

Διδακτική / θεματική ενότητα

Το ταξίδι

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 13 διδακτικές ώρες.

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος

Αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής, βιβλιοθήκη σχολείου.

II. Εικονικός χώρος

Ιστολόγιο τάξης, ιστοσελίδα σχολείου

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: Απαιτείται εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο καθώς και με εφαρμογές των Η/Υ: γνώση επεξεργασίας κειμένου (Word), και λογισμικού παρουσίασης.

-Για τον δάσκαλο: Γνώσεις Τ.Π.Ε πρώτου επιπέδου

-Για το σχολείο: Συνεργασία με τη διεύθυνση του σχολείου και τον καθηγητή της Πληροφορικής, ώστε να διατεθεί κάποιες ώρες το εργαστήριο Πληροφορικής για το μάθημα της Λογοτεχνίας. Η τάξη θα πρέπει να διαθέτει διαδραστικό πίνακα ή βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Αντιγόνη Τσαρμποπούλου, Ιπτάμενες ιστορίες, Νεοελληνική γλώσσα/Λογοτεχνία, Γ΄ Δημοτικού, 2012.

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο του παρόντος σεναρίου, γίνεται μια απόπειρα ανίχνευσης της σύνδεσης μεταξύ φανταστικής λογοτεχνίας και τεχνολογικών επιτευγμάτων στη σύγχρονη εποχή. Ταυτόχρονα, δίνεται έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει το

ιπτάμενο ταξίδι στη λογοτεχνία, ως μέσο μετάβασης σε πολύ μακρινούς αλλά και φανταστικούς τόπους.

Δεν εγκαταλείπεται η μετωπική διδασκαλία, ιδιαίτερα στις φάσεις κατά τις οποίες ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να εξοικειώσει τους μαθητές με τρόπους κατηγοριοποίησης και κριτικής επεξεργασίας των πληροφοριών που συλλέγουν ή να κάνει επίδειξη της χρήσης κάποιων τεχνικών μέσων που απαιτούνται, αλλά στην κατεύθυνση πάντα της επιτέλεσης ενός ερευνητικού project που στηρίζεται κυρίως στην ομαδοσυνεργατική εργασία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Αφετηρία του σεναρίου είναι η ενότητα «Το ταξίδι», στο νέο Π. Σ. για τη Λογοτεχνία, καθώς και κείμενα του σχολικού βιβλίου της *Γλώσσας* στη Γ' Δημοτικού, και του *Ανθολογίου Γ'–Δ' Δημοτικού*. Το σενάριο επικεντρώνεται σε πραγματικά και φανταστικά ταξίδια με ιπτάμενες μηχανές, σε μια απόπειρα σύνδεσης της φανταστικής/επιστημονικής λογοτεχνίας και της τεχνολογικής εξέλιξης, ως πεδία που βρίσκονται σε συνεχή δημιουργικό διάλογο.

Αρχικά οι μαθητές συλλέγουν πληροφορίες για ταξίδια με εναέρια μέσα μεταφορά, όπως αερόστατα, αεροπλάνα, διαστημόπλοια διαβάζοντας σχετικά πληροφοριακά κείμενα. Στη συνέχεια διαβάζουν παραμύθια και μύθους με πτήσεις στον αέρα και συζητάνε για την επιθυμία του ανθρώπου να πετάξει ψηλά, όπως αυτή διαφαίνεται στη φανταστική λογοτεχνία (ο «Μύθος του Δαίδαλου και του Ίκαρου», ο «Αλαντίν»).

Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα λογοτεχνικό βιβλίο και αναλαμβάνει να το παρουσιάσει στις υπόλοιπες με κεντρικό ερευνητικό ερώτημα τον διάλογο μεταξύ φανταστικού και πραγματικού στα έργα που διαβάζουν; Επιπλέον, ενδιαφέρει η

πορεία του ταξιδιού που πραγματοποιείται, οι περιπέτειες των ηρώων αλλά και η αλλαγή τους μέσα από την εμπειρία του ταξιδιού. Οι απαντήσεις και η παραγωγή νέων ερωτημάτων πραγματοποιείται μέσα από ποικίλες εργασίες που ανατίθενται στα παιδιά, συγκεκριμένες για κάθε κείμενο.

Τέλος, σημειώνεται ότι τα ψηφιακά εργαλεία που προτείνονται αναδεικνύουν τη διακειμενικότητα μεταξύ των λογοτεχνικών έργων, αρχή που διέπει και την επιλογή των κειμένων γενικότερα στο πλαίσιο του σεναρίου, προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές ότι οι ιστορίες επαναγράφονται για να μεταφέρουν ένα γνωστό παλαιότερα θέμα σ' ένα νέο λογοτεχνικό και κοινωνικό περιβάλλον. Τον ίδιο στόχο υπηρετεί και η επιλογή παιχνιδιών που δίνουν έμφαση στην οπτική γωνία από την οποία αφηγείται κάποιος την ιστορία ή στην αναγνώριση των διαφορετικών φωνών που αφηγούνται την ιστορία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν την ποικιλία των εναέριων μεταφορικών μέσων και τη σχέση τους με τον πολιτισμό και την τεχνολογία της κάθε εποχής·
- να κατανοήσουν ότι η επιθυμία του ανθρώπου να πετάξει εμφανίζεται από την αρχαιότητα και οδήγησε σε μια σειρά τεχνολογικών επιτευγμάτων και τα σύγχρονα ταξίδια στο διάστημα.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να κατανοήσουν τη σύνδεση μεταξύ των έργων της επιστημονικής φαντασίας και των ανθρώπινων τεχνολογικών επιτευγμάτων·

- να κατανοήσουν ότι η πτήση στη λογοτεχνία είναι ένα τέχνασμα αλλαγής της οπτικής γωνίας (η θέαση είναι πανοραμική ή αλλάζει η απόσταση και επηρεάζει τον τρόπο που εστιάζουμε την προσοχή κάθε φορά) καθώς και ένα μέσο μετάβασης σε μακρινούς και φανταστικούς τόπους.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες μετά το τέλος της διδασκαλίας να μπορούν:

- να κατανοήσουν τον διαφορετικό σημειωτικό κώδικα που χρησιμοποιούν οι διάφορες μορφές τέχνης για να περιγράψουν τις επιθυμίες και τα επιτεύγματα του ανθρώπου·
- να αναγνωρίζουν και να σχολιάζουν τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στα κείμενα
- να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται κείμενο και εικόνες στην απόδοση της θέασης των πραγμάτων «από ψηλά»·
- να συγκρίνουν τα διαφορετικά σημειωτικά μέσα που χρησιμοποιούν τα σύγχρονα πολυτροπικά κείμενα επιτυγχάνοντας ποικίλες προεκτάσεις του νοήματος.

Διδακτικές πρακτικές

Το προτεινόμενο σενάριο μεθοδεύεται με τη μορφή του project που οργανώνεται στην τάξη με θέμα τα ταξίδια με ιπτάμενα μέσα, φανταστικά αντικείμενα αλλά και πραγματικά εναέρια μεταφορικά μέσα, η κατασκευή των οποίων σημάδεψε σε κάθε περίπτωση την εξέλιξη των τεχνολογικών επιτευγμάτων του ανθρώπου. Θα εφαρμοστεί ομαδοσυνεργατική διδασκαλία σε δύο φάσεις, με διαφορετική σύσταση ομάδων κάθε φορά.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Έναυσμα για το σενάριο υπήρξε η θεματική ενότητα «Το ταξίδι» στη Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Δημοτικού και η παράλληλη αξιοποίηση των κειμένων που περιλαμβάνονται στο *Ανθολόγιο Γ΄-Δ΄ Δημοτικού*, αλλά και στα βιβλία της *Γλώσσας Γ΄ Δημοτικού*, με θέμα κυρίως τα διαστημικά ταξίδια.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εντάσσεται στην θεματική ενότητα της Γ΄ Δημοτικού «Το ταξίδι».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν ποικίλες εφαρμογές των Η/Υ (επεξεργαστής κειμένων, λογισμικό παρουσίασης) όσο και περιβάλλοντα του Web για να πλησιάσουν τα κείμενα που θα πρέπει να επεξεργαστούν, ή για να εμβαθύνουν σε αυτά, για να παρουσιάσουν τα δικά τους κείμενα, για να δημιουργήσουν ένα χώρο συνεργασίας και, τέλος για να δείξουν και πέρα από τα όρια της τάξης, ένα μέρος όσων έκαναν στο πλαίσιο του σεναρίου.

Σκοπός της αξιοποίησης των ΤΠΕ είναι η ανάπτυξη μιας δημιουργικής σχέσης μαζί τους από την πλευρά των μαθητών, που θα δίνει ερεθίσματα και θα συντελεί στην καλλιέργεια της φαντασίας των μαθητών, καθώς και κατάλληλο υλικό για να διατυπώνουν τις δικές τους ιδέες και να παράγουν τα δικά τους πολυτροπικά κείμενα, εκφράζοντας τις προσωπικές τους ερμηνείες και οπτικές.

Τέλος, επιδιώκουμε οι μαθητές να εξοικειωθούν με τη χρήση του διαδικτύου ως πηγή πληροφοριών που πρέπει να επεξεργάζονται κριτικά αναπτύσσοντας δεξιότητες συλλογής, κατανόησης και διαχείρισης πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό σκοπός της χρήσης των ΤΠΕ είναι να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, δηλαδή εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.

Κείμενα

Τα σχολικά κείμενα:

Ανθολόγιο Γ΄-Δ΄ Δημοτικού, Ενότητα 8, «Κείμενα για την τεχνολογία και την επιστημονική φαντασία», το κείμενο με τίτλο «Συνάντηση στο διάστημα» (απόσπασμα από τη συλλογή διηγημάτων της Κίρας Σίνου, *Η Λι Σι και οι έξι πειρατές*) βλ. [Ψηφιακό σχολείο](#) (βλ. [BiblioNet](#)).

Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, Ενότητα 3, «Ήταν μια φορά...», το κείμενο με τίτλο «Μια αληθινή ιστορία», απόσπασμα από το βιβλίο *Ταξίδι στο φεγγάρι*, έργο του Λουκιανού σε απόδοση Κώστα Πούλου, βλ. [Ψηφιακό σχολείο](#).

Παράλληλα κείμενα

Πληροφοριακά:

Graham, I. 1992. *Διαστημικά ταξίδια*. Μτφ. Δ. Θεοδορακάτος. Αθήνα: Ερευνητές, βλ. [BiblioNet](#).

Μπάτερφιλντ, Μ. & Λ. Ρίγκαν. 2009. *Η μαγική εξερεύνηση του Διαστήματος*. Μτφ. Ρούλα Κοκολιού. Αθήνα: Καστανιώτης.

Καραγιαννάκης, Σπ. Επιμ. 2006. *Το πρώτο βιβλίο του Διαστήματος για παιδιά*. Μτφ. Αφροδίτη Παπαϊωάννου. Αθήνα: Σαββάλας, βλ. [Biblionet](#).

Εντελάν, Π. 2009. *Ερευνώ και Μαθαίνω: Η Γη και το Διάστημα*. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, βλ. [BiblioNet](#).

Λογοτεχνικά

Χάρης Σακελλαρίου, *Τρία παιδιά χαμένα στο διάστημα*. Αθήνα: Κέδρος, 1982, βλ. [BiblioNet](#).

Πολ Φίλιπ Άρντερ ΜακΚάρντεϋ, *Ψηλά στα σύννεφα* / μτφ Χίλντα Παπαδημητρίου. Αθήνα: Πατάκης, 2007, βλ. [BiblioNet](#)

Ιούλιος Βερν, *Από τη Γη στη Σελήνη* / διασκευή Αργυρώ Πιπίνη. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2007, βλ. [BiblioNet](#).

Ιούλιος Βερν, *Πέντε εβδομάδες στο αερόστατο* / διασκευή Π. Αναγνωστόπουλος. Αθήνα: Άγκυρα, 2005, βλ. [BiblioNet](#).

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ, *Ο μικρός πρίγκιπας* / μτφ Νίκος Αθανασιάσης. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος, 1993, βλ. [BiblioNet](#).

Σέλμα Λάγκερλεφ, *Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον* / μτφ Γ. Τσουκαλάς. Αθήνα: Άγκυρα, 2004, βλ. [Biblionet](#).

Λουκιανός Σαμοσατεύς, *Ταξίδι στο φεγγάρι* / απόδοση Κώστας Πούλος. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2002, βλ. [BiblioNet](#).

Φίλιππος Μανδηλαράς, *Δαίδαλος και Ίκαρος*. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2012, βλ. [BiblioNet](#).

Χρήστος Μπουλώτης, *Με τα φτερά του Πήγασου*. Αθήνα: Μίνωας, 2003, βλ. [biblio-net](#).

Mary Pope Osborne, *Ταξίδι στο Φεγγάρι* / μτφ Ευγενία Κολυδά. Αθήνα: Modern Times, 2006, βλ. [BiblioNet](#).

Ευγένιος Τριβιζάς, *Οι δώδεκα ομπρέλες*. Σειρά: Η Χαρά και το Γκουντούν. Αθήνα: Πατάκης, 2002, βλ. [BiblioNet](#)

Υποστηρικτικό υλικό

Από τον ιστότοπο www.bookbook.gr, στη σελίδα Θέματα:

Πέτα Ψηλά

<http://www.bookbook.gr/%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/626-%CF%80%CE%AD%CF%84%CE%B1-%CF%88%CE%B7%CE%BB%CE%AC>

Ψηφιακά παιχνίδια-χρονολόγια λέξεων:

- Παιχνίδια ηρώων:
 - ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΗΡΩΩΝ – [Η πινακοθήκη των ηρώων](#)
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ – [Από τη γη στον ουρανό / Διαστημικά ταξίδια](#)

Ιστοσελίδες

<http://sfrang.com/historia/selida430.htm> (ιστοσελίδα με τα σχέδια ιπτάμενων μηχανών του Λεονάρντο ντα Βίντσι)

Ταινίες

«Αλαντίν», Ρον Κλίμεντς και Τζον Μάσκερ, 1992

«Ψηλά στον ουρανό», Πιτ Ντόκτερ, Μπομπ Πίτερσον, 2010

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1η–4η διδακτική ώρα

Πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός δημιούργησε σε συγκεκριμένη θέση στον κάθε Η/Υ έναν νέο φάκελο με όνομα «iptamenes_istories» και έβαλε μέσα το αρχείο filo-ergasias.doc και το αρχείο «enaeria_metaforika_mesa.ppt». Επίσης, πριν την έναρξη του μαθήματος, τρεις μαθητές και μαθήτριες που έχουν οριστεί ως βοηθοί ανέλαβαν να ανοίξουν πέντε Η/Υ στο εργαστήριο Πληροφορικής, να

οργανώσουν λειτουργικά για το μάθημα τα καθίσματα γύρω από κάθε Η/Υ και να τοποθετήσουν στον ειδικό για το μάθημα φάκελο Ieitz ένα φύλλο Α4 με γραμμές για την περίπτωση που θα χρειαστούν τα παιδιά να γράψουν. Ξεκινώντας το μάθημα στο εργαστήριο πληροφορικής τα παιδιά χωρίστηκαν σε πέντε περίπου ισάριθμες ομάδες (αρ. παιδιών 16)

Επειδή, όμως, το θέμα του σεναρίου μέσω της δικής του οπτικής συνδέεται με το παιδικό λογοτεχνικό αφήγημα, επειδή στο σχολείο από τη φετινή χρονιά δημιουργήθηκε και λειτουργεί χώρος καινούριας σχολικής δανειστικής βιβλιοθήκης και επειδή, με βάση την εμπειρία, η μετάβαση σε ένα τέτοιο χώρο δημιουργεί την κατάλληλη συνθήκη για αναγνωστική απόλαυση επιλέχτηκε το μάθημα να ξεκινήσει αυτή τη φορά στο χώρο της βιβλιοθήκης.

Ειδικότερα, στην αρχή έγινε αναφορά στο προηγούμενο σενάριο που είχαν κάνει τα παιδιά: «Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός». Κοινή ήταν η διαπίστωση ότι μόλις είχε τελειώσει ένα ταξίδι, το ταξίδι στο βυθό της θάλασσας που τους αποκάλυψε πολλά για την τύχη του βυθού αλλά και την τύχη των ιχθυοαποθεμάτων, εξαιτίας του φαινομένου της υπεραλίευσης με την χρήση ως αλιευτικού εργαλείου της μηχανότρατας.

Με την ανακοίνωση του τίτλου του νέου σεναρίου, «Ιπτάμενες Ιστορίες», τα παιδιά ερμήνευσαν ότι, μόλις τελείωσε το θαλάσσιο ταξίδι, και στο εξής, θα ξεκινήσει το εναέριο. Μάλιστα, επειδή το πρώτο σενάριο, με το οποίο και ξεκίνησαν φέτος τα εν λόγω παιδιά, διαπραγματευόταν τα μέσα μεταφοράς στις μεγαλουπόλεις και ειδικότερα το Αττικό Μετρό, ο μαθητής Κ. παρατήρησε: «Κυρία, ξεκινήσαμε από την ξηρά με το μετρό, πήγαμε στη θάλασσα με τους γόνους και τώρα φτάσαμε στον αέρα».

Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός ενημέρωσε τα παιδιά αδρομερώς γι' αυτό το νέο εναέριο ταξίδι και τον απώτερο σκοπό του και ξεκίνησε να διαβάσει το μύθο του Δαίδαλου και του Ίκαρου, ο οποίος όμως τους ήταν πολύ γνωστός, οπότε επιλέχτηκε να τον αφηγηθούν τα ίδια και, κατόπιν, η εκπαιδευτικός να τους διαβάσει –γεγονός που το ήθελαν– το μύθο του Βελλερεφόντη, αλλά και τον μύθο «Περσέας και Ανδρομέδα». Τα σχετικά βιβλία υπήρχαν στη βιβλιοθήκη: Α. Βαρελλά, *Κόρινθος*, εκδόσεις Δελφίνοι και *Ελληνική Μυθολογία*, εκδόσεις Στρατική, αντίστοιχα. Έπειτα, ακολουθώντας και την πρόταση της δημιουργού του σεναρίου, συζητήθηκε στην ολομέλεια το ερώτημα «γιατί ο άνθρωπος από παλιά επιθυμούσε να πετάξει;». Μερικές από τις απαντήσεις των παιδιών είναι οι εξής:

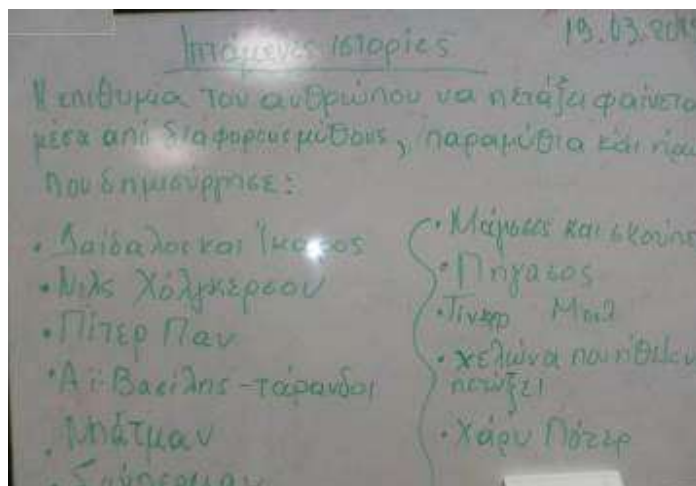
- Για να πάει στη μαγική χώρα, εκεί που μένουν τα παραμύθια
- Για να πάει μακριά, πολύ μακριά
- Για να πάει στα σύννεφα
- Γιατί ήθελε να δει τον κόσμο από ψηλά
- Γιατί είχε περιέργεια για το ουράνιο τόξο

- Για να νιώσει ελεύθερος
- Για να νιώσει πώς είναι να πετάς
- Για να νιώσει το αεράκι στο πρόσωπό του να τον φυσάει
- Για να βλέπει τη θέα
- Για να νιώθει ευτυχισμένος

Έπειτα, τα παιδιά ρωτήθηκαν, αν τα ίδια έχουν διαβάσει ιστορίες με ιπτάμενους πρωταγωνιστές και ποιοι είναι αυτοί. Στη συζήτηση της τάξης ακούστηκαν και καταγράφηκαν στον πίνακα οι εξής τέτοιοι ήρωες:

- Δαίδαλος και Ίκαρος
- Νιλς Χόλγκερσον
- Πίτερ παν
- Αϊ- Βασίλης-τάρανδοι
- Μπάτμαν
- Σούπερμαν
- Μάγισσες και σκούπες
- Πήγασος
- Τίνκερ Μπελ
- Χελώνα που ήθελε να πετάξει
- Χάρυ Πότερ

Στη συνέχεια, τα παιδιά μεταφέρθηκαν στο εργαστήριο Πληροφορικής. Οι βοηθοί μοίρασαν το φάκελο/leitz του κάθε παιδιού και η εκπαιδευτικός τα παρότρυνε να καταγράψουν εκεί με τη σειρά τους τους ιπτάμενους ήρωες που μόλις είχαν αναφέρει.

Ακολούθως, και επειδή η προτεινόμενη από τη δημιουργό ταινία, για το πέρας αυτού του μαθήματος, «The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore» δεν ήταν διαδικτυακά διαθέσιμη προβλήθηκαν μέσω βιντεοπροβολέα οι βιντεοιστορίες «Δαίδαλος και Ίκαρος» και «Περσέας και Ανδρομέδα».

Τα παιδιά, ύστερα από παρότρυνση της δασκάλας, όσον αφορά στον τελευταίο μύθο εντόπισαν διαφορές ανάμεσα στη γραπτή εκδοχή του που είχαν ακούσει στη βιβλιοθήκη και σε όσα είδαν στο βίντεο: Στην πρώτη ο Περσέας φορούσε φτερωτά σανδάλια και ο Ποσειδώνας είχε θυμώσει, διότι η Ανδρομέδα πρόσβαλλε την Αφροδίτη. Στη δεύτερη εκδοχή, όπως την είδαν στο βίντεο, ο

Περσέας ίππευε το φτερωτό άλογο και ο Ποσειδώνας είχε θυμώσει, γιατί η Ανδρομέδα πρόσβαλε τις κόρες του τις Νηρηίδες.

Με αφορμή τον εντοπισμό αυτών των διαφορών, την απόλαυση από την ανάγνωση, τη συζήτηση για την επιθυμία του ανθρώπου να πετάξει και τους ιπτάμενους ήρωες, και τη συναφή βιντεοπαρακολούθηση ακολούθησε μια πιο στοχευμένη συνομιλιακή διεπίδραση στο πώς σταδιακά είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν όλες αυτές οι λογοτεχνικές εμπειρίες για να εμπνευστούν τελικά τα παιδιά το δικό τους ιπτάμενο μέσο και να γράψουν τη δική τους ιπτάμενη ιστορία όπου πραγματικά και φανταστικά στοιχεία θα ανταμώνουν, θα διαπλέκονται και θα μετασχηματίζονται όπως γίνεται στα μέχρι τώρα αναγνώσματα και ακούσματά τους.

Στη συνέχεια και προκειμένου τα παιδιά να εμπνευστούν για το δικό τους ιπτάμενο μέσο, με το οποίο θα επιχειρούσαν το δικό τους ταξίδι, εργάστηκαν ομαδικά ως εξής: παροτρύνθηκαν από την εκπαιδευτικό να μεταβούν στον φάκελο «iptamenes_istories» και ειδικότερα στο αρχείο «filo-ergasias.doc» και να κάνουν την πρώτη δραστηριότητα, δηλαδή να επισκεφτούν [τον προτεινόμενο ενεργό υπερδεσμό](#), να παρατηρήσουν τα εικονιζόμενα εναέρια μέσα μεταφοράς, να πάρουν ερεθίσματα και έπειτα να συζητήσουν στην ομάδα τους για το δικό τους, να το φανταστούν, να αιτιολογήσουν την επιλογή τους και να το παρουσιάσουν, όπως προτείνει και η δημιουργός του σεναρίου, σε ομάδες παριστάνοντας το με το σώμα τους όλοι μαζί, σαν ομαδικό «γλυπτό». Η δραστηριότητα αυτή αντικατέστησε την προτεινόμενη από τη δημιουργό του σεναρίου δραστηριότητα για ανάγνωση και άντληση πληροφοριών σχετικών με τα εναέρια μέσα μεταφορικά μέσα, παλιότερα και σύγχρονα από τα σχετικά κείμενα του βιβλίου της *Γλώσσας*. Και η επιλογή αυτή έγινε για λόγους οικονομίας των μαθητικών δυνάμεων και γιατί κρίθηκε, με βάση την εμπειρία, ότι έτσι θα διεγερθεί περισσότερο το ενδιαφέρον τους.

Πράγματι, τα παιδιά εργάστηκαν με όρεξη στις ομάδες, επέλεξαν και συνδύασαν στοιχεία για το ιπτάμενο μέσο τους, το ονομάτισαν. Κατά τη διάρκεια της

συνεργασίας κάποιες ομάδες, όπως και η προαναφερθείσα, ζήτησαν να αξιοποιήσουν και το πρόγραμμα παρουσίασης για να συνθέσουν τις ιδέες τους.

Ακολούθησε η αιτιολόγηση και η αναπαράσταση του ιπτάμενου μέσου από την κάθε ομάδα ως «ομαδικό γλυπτό». Φυσικά υπήρχαν και οι μεταξύ τους διαφωνίες: π.χ. σε μια ομάδα τα μέλη είχαν μοιραστεί δυο-δυο. Τα δύο ήθελαν ένα αεροπλάνο και τα άλλα δύο ένα αερόστατο. Η εκπαιδευτικός τα παρότρυνε να τα συνδυάσουν και ύστερα από λίγο η Ε. πρότεινε να δημιουργήσουν ένα νέο ιπτάμενο μέσο τοποθετώντας στη θέση του πιλοτηρίου το αερόστατο με τη βάση του, ενώ Ο Μ. είπε ότι πίσω θα κάθονται οι επιβάτες:

Και το παρουσίασαν έτσι:

Μια άλλη ομάδα επέλεξε αυτό το διαστημικό όχημα:

Κατά σύμπτωση, υπήρχε στο σχολείο ένα ρολό αλουμινόχαρτο και η εκπαιδευτικός το έφερε στα παιδιά προτείνοντας τους να το αξιοποιήσουν στην παρουσίασή τους. Τα παιδιά, τρία στην ομάδα, σκέφτηκαν το εξής: μπήκαν κολλητά σε κύκλο πλάτη στα υπόλοιπα παιδιά και με το κεφάλι προς τα κάτω και ζήτησαν από έναν συμμαθητή τους να τα περιτυλίξει με το αλουμινόχαρτο...

Η ίδια ομάδα αιτιολόγησε ότι επέλεξε αυτό το ιπτάμενο μέσο, γιατί επιθυμούν να κάνουν βόλτα στο διάστημα και γιατί αυτό το όχημα μοιάζει και σα μαγνήτης και θα είναι σε τροχιά γύρω από τη γη λόγω μαγνητικών ιδιοτήτων. Ο Γ. επιπλέον επέλεξε να φοράει «αόρατη» στολή αστροναύτη και όταν ρωτήθηκε γιατί, απάντησε ότι θα μπορεί εύκολα να το σκάει από τους φίλους τους και να κάνει αόρατος όσες βόλτες θέλει στο διάστημα...

Και μια άλλη ομάδα επέλεξε και ονόμασε –το τέρας των αιθέρων- αυτό το ιπτάμενο μέσο:

και το παρουσίασε και ως γλυπτό:

5η–7η διδακτική ώρα

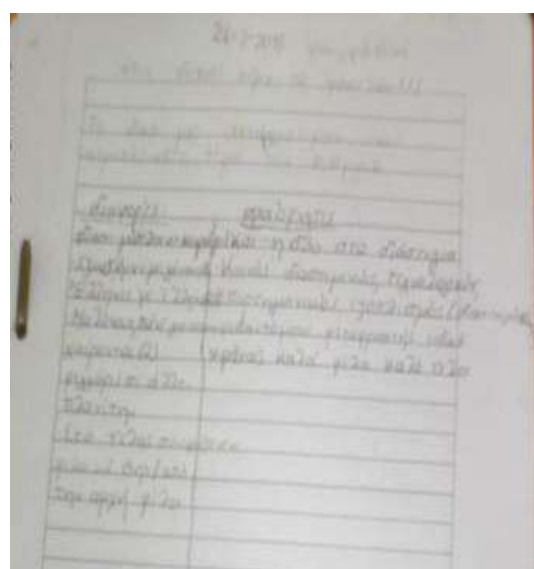
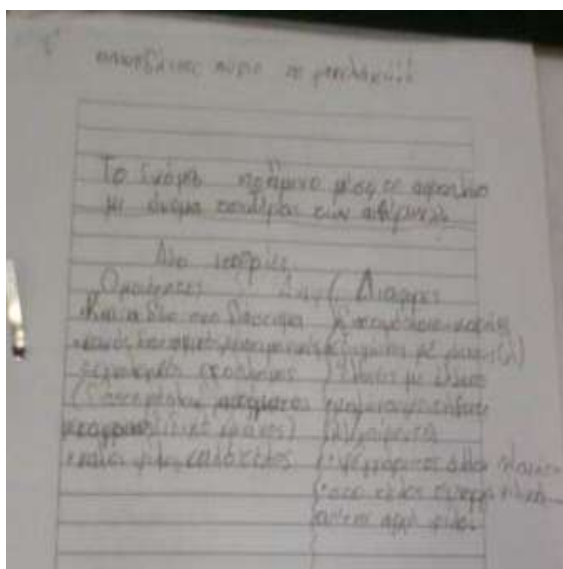
Β' φάση

Το μάθημα ξεκίνησε με αναφορά στις ιπτάμενες ιστορίες, στις δραστηριότητες και στο βασικό στόχο που είναι η επινοήση/επιλογή ενός ιπτάμενου μέσου από την κάθε ομάδα προκειμένου να πραγματοποιήσει το δικό της ιπτάμενο ταξίδι. Στη συνέχεια τα παιδιά παροτρύνθηκαν να επισκεφτούν το γνωστό φάκελο «iptamenes_istories» και ειδικότερα το αρχείο filo-ergasias.doc και ακολουθώντας τους προτεινόμενους υπερδεσμούς να διαβάσουν ψηφιακά και σιωπηλά τα ένα από τα δύο κείμενα των σχολικών βιβλίων: *Ανθολόγιο Γ'–Δ' Τάξης*, «Συνάντηση στο διάστημα» (απόσπασμα από τη συλλογή διηγημάτων της Κίρας Σίνου, *Η Λι Σι και οι έξι πειρατές*).

Επίσης, η εκπαιδευτικός γνωστοποίησε στα παιδιά ότι θα ακολουθήσει σιωπηλή ανάγνωση και του επόμενου κειμένου, αλλά και σύγκριση των δύο μεταξύ τους ώστε να εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές, άρα αυτό έπρεπε να το λαμβάνουν υπόψη τους κατά την ανάγνωση. Ακόμη, επισήμανε ότι και αυτή η ανάγνωση και η σύγκριση πραγματοποιείται προκειμένου να συνειδητοποιήσουν ότι οι ιστορίες επαναγράφονται και μεταφέρουν ένα γνωστό και παλιότερο θέμα σε ένα νέο κοινωνικό και λογοτεχνικό περιβάλλον, όπως αναφέρεται και στο σενάριο, και ότι και τα ίδια που θα κληθούν να συγγράψουν αργότερα τη δική τους ιστορία θα πάρουν ερεθίσματα από όλα αυτά. Κατόπιν, το πρώτο αυτό κείμενο της Κ. Σίνου μέσω βοηθητικών ερωτήσεων προσπελάστηκε όσον αφορά στη νοηματική του κατανόηση. Ακολούθησε η ίδια διαδικασία και για το επόμενο κείμενο: *Γλώσσα Γ' Δημοτικού*, Ενότητα 3, «Ήταν μια φορά...», το κείμενο με τίτλο «Μια αληθινή ιστορία», απόσπασμα από το βιβλίο *Ταξίδι στο φεγγάρι*, έργο του Λουκιανού σε απόδοση Κώστα Πούλου και η τάξη εργάστηκε σε ολομέλεια για τη σύγκριση των δύο κειμένων και τον εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών. Κεντρικός άξονας σε αυτό τον εντοπισμό αποτέλεσαν και όσα αναφέρει η δημιουργός του σεναρίου και πιο συγκεκριμένα ότι η πτήση στο διάστημα επιτυγχάνεται με διαφορετικά ιπτάμενα μέσα κάθε φορά, ότι στο σύγχρονο μέσο καθοριστικό ρόλο παίζει η τεχνολογική εξέλιξη της σύγχρονης εποχής και ότι κυριαρχεί η επιθυμία για εύρεση ζωής σε άλλον πλανήτη, άλλοτε με φιλικές και άλλοτε με εχθρικές διαθέσεις η οποία είναι και διαχρονική.

Κατόπιν, από την εκαιδευτικό ανακοινώθηκε στα παιδιά ότι θα συνεχίσουν τη διερεύνησή τους σχετικά με τον τρόπο που επαναγράφονται οι ιστορίες και οι ήρωές τους, θα συνεχίσουν να εντοπίζουν κοινά στοιχεία κάποιων ηρώων από ιστορία σε ιστορία και μέσω ακόμη δύο ψηφιακών παιχνιδιών: των παιχνιδιών που προτείνει η δημιουργός του σεναρίου:

- Παιχνίδια ηρώων:
 - ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΗΡΩΩΝ – [Η πινακοθήκη των ηρώων](#)
 - ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ – [Από τη γη στον ουρανό / Διαστημικά ταξίδια](#)

Τα δύο παιχνίδια μοιράστηκαν στις ομάδες των παιδιών και κατά τη μοιρασιά λήφθηκε υπόψη το ιπτάμενο μέσο που δημιούργησαν με τη φαντασία τους ή το επέλεξαν και ο πιθανός προορισμός του ιπτάμενου ταξιδιού τους. Έτσι αφού όλοι/ες οι μαθητές/τριες παροτρύνθηκαν να επισκεφτούν το γνωστό φάκελο «iptame-

nes_istories» και το αρχείο filo-ergasias.doc τρεις ομάδες έπαιξαν με την [πινακοθήκη των ηρώων](#) και οι άλλες δύο με τα [Διαστημικά ταξίδια](#).

Τα παιχνίδια ήταν δημιουργικά και συνέβαλαν στο να αρχίσουν να συνειδητοποιούν ακόμη περισσότερο τα παιδιά ότι οι ήρωες έχουν κοινά χαρακτηριστικά και ότι τα ίδια μπορούν να δανειστούν από αυτά στοιχεία ή να εμπνευστούν άλλα για τους ήρωες της δικής τους ιπτάμενης ιστορίας και ακόμη ότι τα λογοτεχνικά κείμενα «συνομιλούν» μεταξύ τους και τροφοδοτούν το ένα το άλλο. Τα παιδιά ανακοίνωσαν αντιπροσωπευτικά παραδείγματα από τα διαφορετικά τους παιχνίδια στην ολομέλεια της τάξης. Με χαρά αναγνώρισαν ιπτάμενους ήρωες αλλά και στο παιχνίδι διαστημικά ταξίδια με χαρά εντόπισαν λογοτεχνικό κείμενο της συγγραφέα Α. Μητσιάλη την οποία πρόσφατα είχε προσκαλέσει το σχολείο στο χώρο της δανειστικής βιβλιοθήκης, και παρουσίασε βιβλίο της και έκανε δράσεις από κοινού με τα παιδιά.

Στη συνέχεια του μαθήματος η εκπαιδευτικός είπε στα παιδιά ότι όλα θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν στο σπίτι την ανάγνωση μιας ιπτάμενης ιστορίας και οι ομάδες παροτρύνθηκαν να επισκεφτούν και πάλι το αρχείο filo-ergasias.doc και τη δραστηριότητα 3 σύμφωνα με την οποία η κάθε ομάδα έπρεπε, λαμβάνοντας υπόψη και το ιπτάμενο μέσο που επινόησε ή επέλεξε, να διαλέξει και ένα βιβλίο κοινό προς ανάγνωση με απώτερο στόχο να το παρουσιάσει στις υπόλοιπες ομάδες. Στη

δραστηριότητα 3 υπήρχαν καταχωρημένοι ενεργοί υπερδεσμοί που παρέπεμπαν σε ψηφιακές καταχωρήσεις με περιληπτικές παρουσιάσεις μιας σειράς βιβλίων με ιπτάμενες ιστορίες τα οποία πρότεινε εν γένει και η δημιουργός του σεναρίου. Τελικά οι ομάδες επέλεξαν τα εξής βιβλία:

- *Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον*
- *Με τα φτερά του Πήγασου*
- *Από τη γη στη σελήνη*
- *Ταξίδι στο φεγγάρι*. Τελικά αντικαταστάθηκε από το: *Ο Μικρός Πρίγκηπας* (βλ. παρακάτω)
- *Ψηλά στα σύννεφα*

Προκειμένου να εξασφαλιστούν τα ίδια βιβλία για τα παιδιά της κάθε ομάδας η εκπαιδευτικός συνέταξε επιστολή προς τους γονείς ενημερώνοντάς τους για το μάθημα, ζητώντας τη γραπτή σύμφωνη ή όχι γνώμη τους και προτείνοντάς τους λύσεις όπως δανεισμός βιβλίου από δανειστική βιβλιοθήκη ή φίλους/-ες, εσωτερικός δανεισμός του βιβλίου κάθε ομάδας, αγορά βιβλίου. Η επιστολή σφραγισμένη επιδόθηκε σε αυτούς μέσω των παιδιών και επιστράφηκε σφραγισμένη. Δεν συναντήθηκε περαιτέρω δυσκολία και αξιοποιήθηκαν από αυτούς όλες οι προτεινόμενες λύσεις. Μόνη δυσκολία προέκυψε από το γεγονός ότι το βιβλίο «Ταξίδι στο φεγγάρι» δεν είχε επανεκδοθεί και δεν κυκλοφορούσε και για να δοθεί μια άμεση λύση, αφού ο χρόνος έτρεχε, στην ομάδα αυτή των παιδιών μοιράστηκε εκ μέρους της δασκάλας το βιβλίο «Ο Μικρός Πρίγκηπας» το οποίο υπήρχε σε τρία αντίτυπα στη δανειστική βιβλιοθήκη του σχολείου. Για την ανάγνωση των βιβλίων τους τα παιδιά είχαν στη διάθεσή τους οκτώ μέρες μέχρι το επόμενο μάθημα και ως σημειωθεί ότι η εκπαιδευτικός –η οποία δεν ήταν και η δασκάλα της τάξης- στο διάστημα αυτό παρακολουθούσε την πρόοδο της ανάγνωσης σχεδόν καθημερινά. Τέλος ζήτησε από τα παιδιά να φέρουν μαζί τους τα λογοτεχνικά τους αναγνώσματα για το επόμενο μάθημα.

8η–10η διδακτική ώρα

Β' φάση

Πριν από το μάθημα, οι βοηθοί παρέλαβαν και πέρασαν στο leitz του κάθε παιδιού δύο φωτοτυπίες οι οποίες αποτελούσαν το σημερινό φύλλο εργασίας που περιελάμβανε τις ερωτήσεις που πρότεινε και η δημιουργός του σεναρίου γαι την παρουσίασή του:

- Ποιος είναι ο σκοπός του ιπτάμενου ταξιδιού των ηρώων;
- Η πτήση πραγματοποιείται με φανταστικά / μαγικά μέσα: Ποια είναι αυτά;
- Ποιους νέους τόπους γνωρίζει ο ήρωας. Ποιες περιπέτειες ζει;
- Ποια πλάσματα γνωρίζει; Έχουν φιλικές ή εχθρικές διαθέσεις; Πώς τα αντιμετωπίζει κάθε φορά;
- Η αλλαγή της 'θέασης' από ψηλά πόσο αλλάζει την εικόνα του κόσμου που σχηματίζουν κάθε φορά τα παιδιά;
- Ποιες μεταβολές παρατηρούνται στον ήρωα /τους ήρωες εξαιτίας του ταξιδιού αυτού;

Το μάθημα πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα Πληροφορικής. Καταρχήν, όμως, τα παιδιά εργάστηκαν κατά ομάδες, μακριά από τους Η/Υ. Είχαν φέρει όλα τα βιβλία τους εκτός από έναν μαθητή ο οποίος –απρόσμενα– δεν μπόρεσε να το προμηθευτεί και να το διαβάσει και δεν κοινοποίησε τη δυσκολία του τις προηγούμενες μέρες. Αποφασίστηκε να το δανειστεί από ένα άλλο παιδί της ομάδας του που συμφώνησε με αυτό και να το διαβάσει στη συνέχεια. Επίσης από την ομάδα των παιδιών που

τελικά τους διανεμήθηκε *Ο Μικρός Πρίγκηπας* μια μαθήτριά δεν είχε καταφέρει να ολοκληρώσει την ανάγνωση και επίσης συμφωνήθηκε αυτή να ολοκληρωθεί στη συνέχεια.

Ακολούθως, η εκπαιδευτικός ζήτησε από τους βοηθούς να μοιράσουν τους φακέλους στους/στις συμμαθητές/-τριές τους και είπε στα παιδιά ότι στο σημερινό μάθημα η κάθε ομάδα θα συνεργαστεί για να παρουσιάσει το βιβλίο της στις υπόλοιπες. Προς την κατεύθυνση αυτή και για να δουλέψουν την παρουσίαση του βιβλίου τους θα έπρεπε *α)* να συζητήσουν ομαδικά τις ερωτήσεις του φύλλου εργασίας που είχαν στο φάκελό τους και να σημειώσουν ενδεικτικές απαντήσεις και *β)* να επιλέξουν ένα τρόπο για να παρουσιάσουν τελικά το βιβλίο τους και να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Στη συνέχεια οι ομάδες συνεργάστηκαν με οδηγό το φύλλο εργασίας τους. Στον μαθητή που δεν είχε διαβάσει το βιβλίο δόθηκε από την εκπαιδευτικό εκείνη την ώρα η οδηγία να το ξεφυλλίσει και «να το διαβάσει μέσα από τις εικόνες» και επίσης συμφώνησε η ομάδα να αναλάβει να γράφει τις ενδεικτικές σημειώσεις, να βοηθάει στη διατύπωση ή να προτείνει κάτι «ρωτώντας».

Η εκπαιδευτικός περιέρχονταν από ομάδα σε ομάδα σε ρόλο συμβουλευτικό, καθοδηγητικό και διευκολυντικό. Η ερώτηση «η αλλαγή της ‘θέασης’ από ψηλά πόσο αλλάζει την εικόνα του κόσμου που σχηματίζουν κάθε φορά τα παιδιά;» ήταν αυτή που τους δυσκόλεψε περισσότερο και δόθηκαν εξηγήσεις προς την ολομέλεια. Με το πέρας αυτής της εργασίας η κάθε ομάδα ανακοίνωσε και αιτιολόγησε τον τρόπο με τον οποίο στη συνέχεια θα παρουσίαζε το βιβλίο της.

Έτσι η πρώτη ομάδα επέλεξε να παρουσιάσει το βιβλίο ζωγραφίζοντας σκηνές. Πιο συγκεκριμένα τα παιδιά απάντησαν: «Επιλέξαμε αυτόν τον τρόπο, γιατί μας αρέσει να ζωγραφίζουμε. Είμαστε ανάμεσα σε ζωγραφική και σκετς. Μας φάνηκε περίπλοκο για σκετς και γι’ αυτό προτιμήσαμε ζωγραφική».

Η δεύτερη και τρίτη ομάδα επέλεξαν το πρόγραμμα παρουσίασης. Η δεύτερη ομάδα είπε: «Στο διαδίκτυο υπάρχουν πολλές εικόνες για τιν μικρό πρίγκηπα και θα τις βάλουμε στην παρουσίαση για να καταλαβαίνουν καλύτερα την παρουσίασή μας και από κάτω θα βάλουμε λόγια». Η τρίτη ομάδα είπε: «Επιλέξαμε το πρόγραμμα

παρουσίασης, γιατί μας αρέσει το ppt, γίνεται γρήγορα και μπορούν όλοι να δουν τη δημιουργία μέσω Η/Υ».

Η τέταρτη ομάδα στην αρχή επέλεξε θεατρικό, γιατί κατά την κρίση της, το βιβλίο της «ήταν πολύ εύκολο να το παίζει θέατρο, επειδή είχε λίγους ήρωες». Στη συνέχεια όμως, επηρεάστηκε μάλλον από τις δύο προαναφερθείσες ομάδες και ζήτησε και αυτή να χρησιμοποιήσει το πρόγραμμα παρουσίασης. Ακολουθήθηκε η επιθυμία της.

Η πέμπτη ομάδα επέλεξε να δημιουργήσει θεατρικό. Τα παιδιά υποστήριξαν: «Επιλέξαμε το θεατρικό, γιατί θα φτιάξουμε τους δικούς μας διαλόγους και θα βάλουμε κινήσεις που τις κάνουμε συχνά».

Η ώρα που ακολούθησε και κατά την οποία οι ομάδες προχώρησαν στην οργάνωση της παρουσίασης του βιβλίου της ήταν από τις πιο δημιουργικές. Η αίθουσα πληροφορικής μετατράπηκε σε ένα εργαστήριο δημιουργίας, ικανοποίησης και χαράς όπου τα παιδιά κινούνταν ελεύθερα αλλά στοχευμένα και ήταν τελείως απορροφημένα όλα από την εργασία τους. Συνέπεσε μάλιστα φοιτήτριες του Τμήματος Αγγλικής Φιλολογίας να κάνουν την πρακτική τους άσκηση στο σχολείο και κλήθηκαν να παρακολουθήσουν για λίγο τον τρόπο εργασίας των παιδιών τον οποίο αντιμετώπισαν με πολύ ενδιαφέρον. Στη συνέχεια ενημερώθηκαν και σχετικά με τα σενάρια.

Η εκπαιδευτικός ήταν εκεί για να ικανοποιεί απρόσκοπτα τα αιτήματα των παιδιών είτε σε επίπεδο περιεχομένου είτε αιτήματα τεχνικής φύσης είτε αιτήματα εξοπλισμού για το θεατρικό. Για παράδειγμα, η τρίτη ομάδα διαπίστωσε ότι για το βιβλίο τους δεν υπήρχαν εικόνες στο διαδίκτυο και ότι ήταν πολύ δύσκολο να βρουν άλλες και να τις συνταιριάξουν για να το παρουσιάσουν. Στην ερώτηση της εκπαιδευτικού, πώς σκέφτονται να λύσουν αυτή τη δυσκολία, ζήτησαν τα παιδιά αν μπορούν να φωτογραφηθούν οι σελίδες του βιβλίου και να τις βάλουν στην παρουσίασή τους. Φυσικά και γινόταν. Η εκπαιδευτικός έδειξε τον τρόπο και τα παιδιά ανέλαβαν τη φωτογράφιση.

Ύστερα, όστις τις λεζάντες με τις οποίες θα συνόδευαν την παρουσίαση, η εκπαιδευτικός ετοίμασε το φάκελο με τις φωτογραφίες του βιβλίου που είχαν βγάλει και με ένα φλασάκι τις αποθήκευσε στον Η/Υ, οπότε μπορούσαν να τις χρησιμοποιούσαν. Επιπλέον, η πέμπτη ομάδα ήθελε να αξιοποιεί το χώρο και αντικείμενά του για να ετοιμάσει τις σκηνές του θεατρικού, ήθελε χαρτόνι για να κάνει ένα τηλεσκόπιο, πολλά βιβλία για παρόμοιες ανάγκες.

Και η ομάδα που επέλεξε τη ζωγραφική:

Η απρόσκοπτη, όπως και παραπάνω σημειώθηκε παροχή όλων αυτών, διέγειρε τη συμμετοχικότητα των παιδιών, τη φαντασία τους, τον ενθουσιασμό τους, το ενδιαφέρον τους ώστε όλα να εργάζονται ικανοποιημένα και απορροφημένα. Για την εκπαιδευτικό, παράλληλα, μια τέτοια εργασιακή ατμόσφαιρα αφήνει μέσα της μια αίσθηση ικανοποίησης...

11η, 12η και 13η διδακτική ώρα

Γ' φάση

Το μάθημα ξεκίνησε με ανακεφαλαίωση όσων προηγήθηκαν. Τα παιδιά περίμεναν να παρουσιάσουν τα βιβλία τους. Η εκπαιδευτικός επσήμανε στα παιδιά ότι κατά την παρουσίαση έπρεπε να προσέχουν τα σημεία στα οποία εστίαζαν σε όλες τις δραστηριότητες που προηγήθηκαν. Ειδικότερα να προσέχουν:

- Τα ιπτάμενα μέσα και τους ιπτάμενους ήρωες
- Το πώς αυτά επαναγράφονται από ιστορία σε ιστορία
- Τη θέαση του κόσμου από ψηλά
- Πώς τροφοδοτεί στις ιστορίες το φανταστικό στοιχείο το πραγματικό
- Αν εντοπίζουν στοιχεία από άλλες ιστορίες που έχουν διαβάσει.

Ακολούθησε με επιτυχία η παρουσίαση των βιβλίων. Όλες τις παρουσιάσεις τα παιδιά τις παρακολούθησαν με πολύ ενδιαφέρον και μετά από καθεμιά γινόταν συζήτηση πάνω στα προαναφερθέντα στοιχεία. Αξιοσημείωτη ήταν η συζήτηση που ακολούθησε την παρουσίαση του βιβλίου του Χ. Μπουλώτη «Με τα φτερά του Πήγασου». Τα παιδιά σχολίασαν:

- Ότι και σε αυτή την ιστορία συναντούν τον Πήγασο
- το μοτίβο της εναλλαγής ρόλου: το ξύλινο αλογάκι του καρουζέλ επιθυμούσε να πετάξει και ο Πήγασος επιθυμούσε να κουβαλήσει στη ράχη του παιδάκια παίρνοντας τη θέση από το ξύλινο αλογάκι στο καρουζέλ. Κάποιος μαθητής αντιστοίχισε το μοτίβο αυτής της εναλλαγής με αυτό του χοντρού/λιγνού
- τα φτερά που δάνεισε ο Πήγασος στο ξύλινο αλογάκι του καρουζέλ για να πετάξει
- το στοιχείο ότι το αλογάκι που δανείστηκε τα φτερά του Πήγασου έπρεπε πρις τις 12 τα μεσάνυχτα να γυρίσει στη θέση του, αλλιώς... Αυτό το στοιχείο τους έφερε στο νου την ιστορία της Σταχτοπούτας και το γεγονός ότι κι εκείνη έπρεπε να φύγει πριν τις 12 γιατί αλλιώς τα μάγια θα λύνονταν και...
- το μοτίβο των φιλικών/εχθρικών διαθέσεων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

29/03/2015 17:20 PM

Μετά την παρουσίαση όλα ήταν έτοιμα για να συγγράψουν τα παιδιά τις δικές τους ιστορίες. Έγινε εκ νέου επισήμανση από την εκπαιδευτικό όλων των στοιχείων που προαναφέρθηκαν και κυρίως ότι είναι θετικό να τα εμπλέξουν στις ιστορίες τους. Τα παιδιά εργάστηκαν σε ομάδες και καθεμιά ομάδα έφτιαξε τη δική της ιστορία. Υπήρξαν διάφορες μικροδυσκολίες ή διαφοροποιήσεις;

Μια ομάδα δυσκολεύτηκε να ξεκινήσει, άλλη δε χρησιμοποίησε το ιπτάμενο μέσο αλλά μόνο μετά τη συνεργασία της με τη δασκάλα, μια τρίτη που επιθυμούσε ταξίδι στο διάστημα τελικά είχε έμπνευση για ταξίδι στο βυθό της θάλασσας... Όλες οι ομάδες τελικά έγραψαν τις ιστορίες τους οι οποίες παρατίθενται στη συνέχεια. Μια προσεκτική ανάγνωσή τους αποκαλύπτει ότι τα παιδιά δέχτηκαν επιρροή από τη φιλοσοφία της επανεγγραφής των ιστοριών και τη διακειμενικότητα των λογοτεχνικών αφηγημάτων και τις υιοθέτησαν στο γραπτό τους κείμενο με μικρότερη ή μεγαλύτερη επιτυχία. Ο χρόνος είχε ολοκληρωθεί γι' αυτό οι ιστορίες δε ζωγραφίστηκαν και η ανάγνωσή τους αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί μέσω της ανάρτησής τους στην ιστοσελίδα του σχολείου...

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

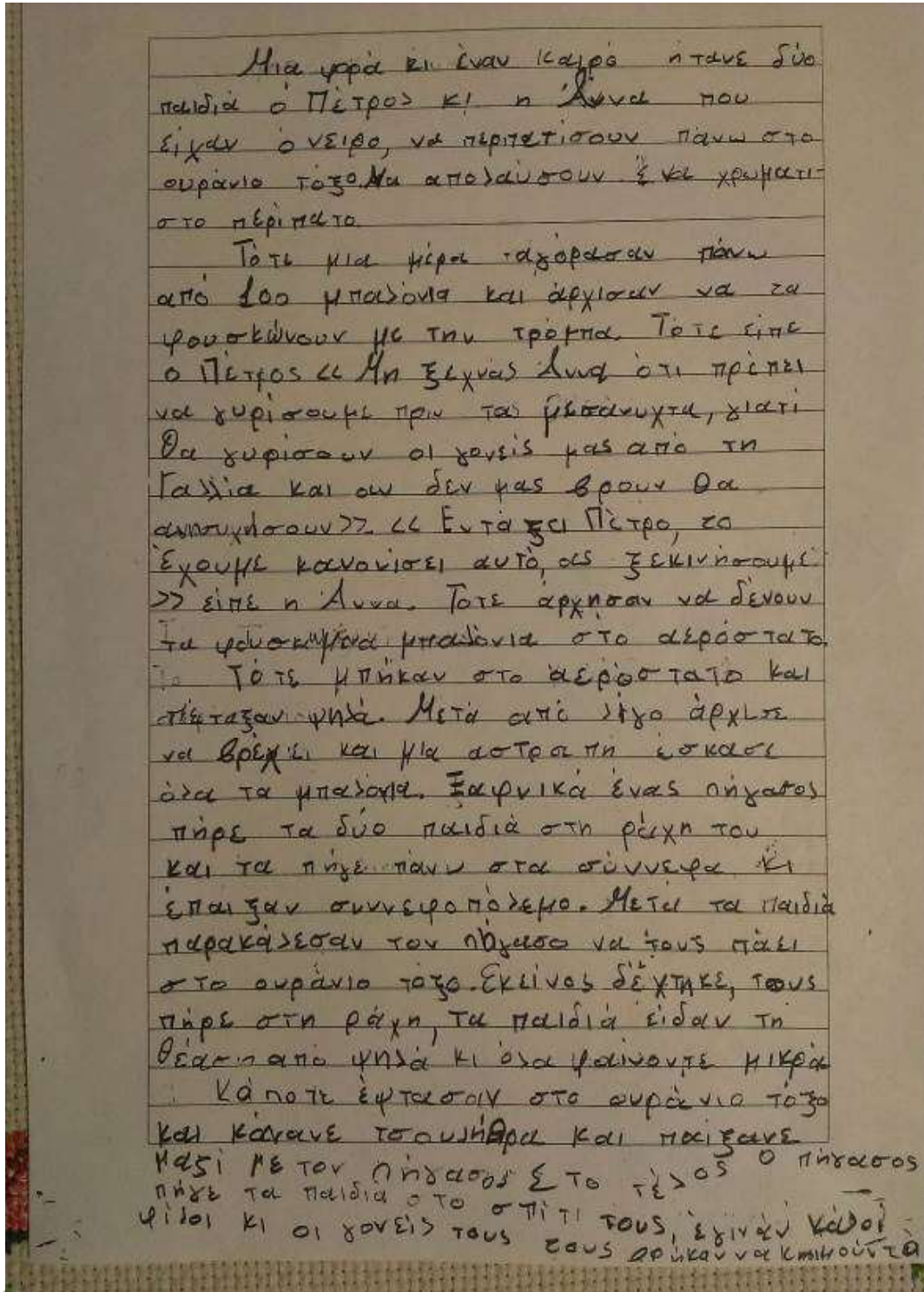
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι ιστορίες...

1η ιστορία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^η ιστορία

"Το μαγεμένο δάσος"

Κάποτε σε ένα μαγεμένο δάσος οι ζώσαν
πολλά μαγικά πλάσματα όπως δράκοι,
νάνοι, τρολ, χορχάνες, νεραϊδές, κένταυροι και
τα άλλα.

Μια μέρα ο βασιλιάς των δράκων
είπε στο στρατό του να καταστρέψουν
το μαγεμένο δάσος και να χτίσουν
ένα μίγρος μόνο για δράκους.

Ο πόλεμος άρχισε, ο βασιλιάς των
τρολ έστειλε αεροπλάνα
και τον δυνατότερο στρατιώτη του
για να πολεμήσουν.

Η βασίλισσα των νεραϊδών
έστειλε το θαλάσσιο τέρας της
να γράει τους δράκους.*₁

Έτσι άρχισε ο πόλεμος των
δράκων εναντίον των άλλων μαγικών
πλασμάτων.

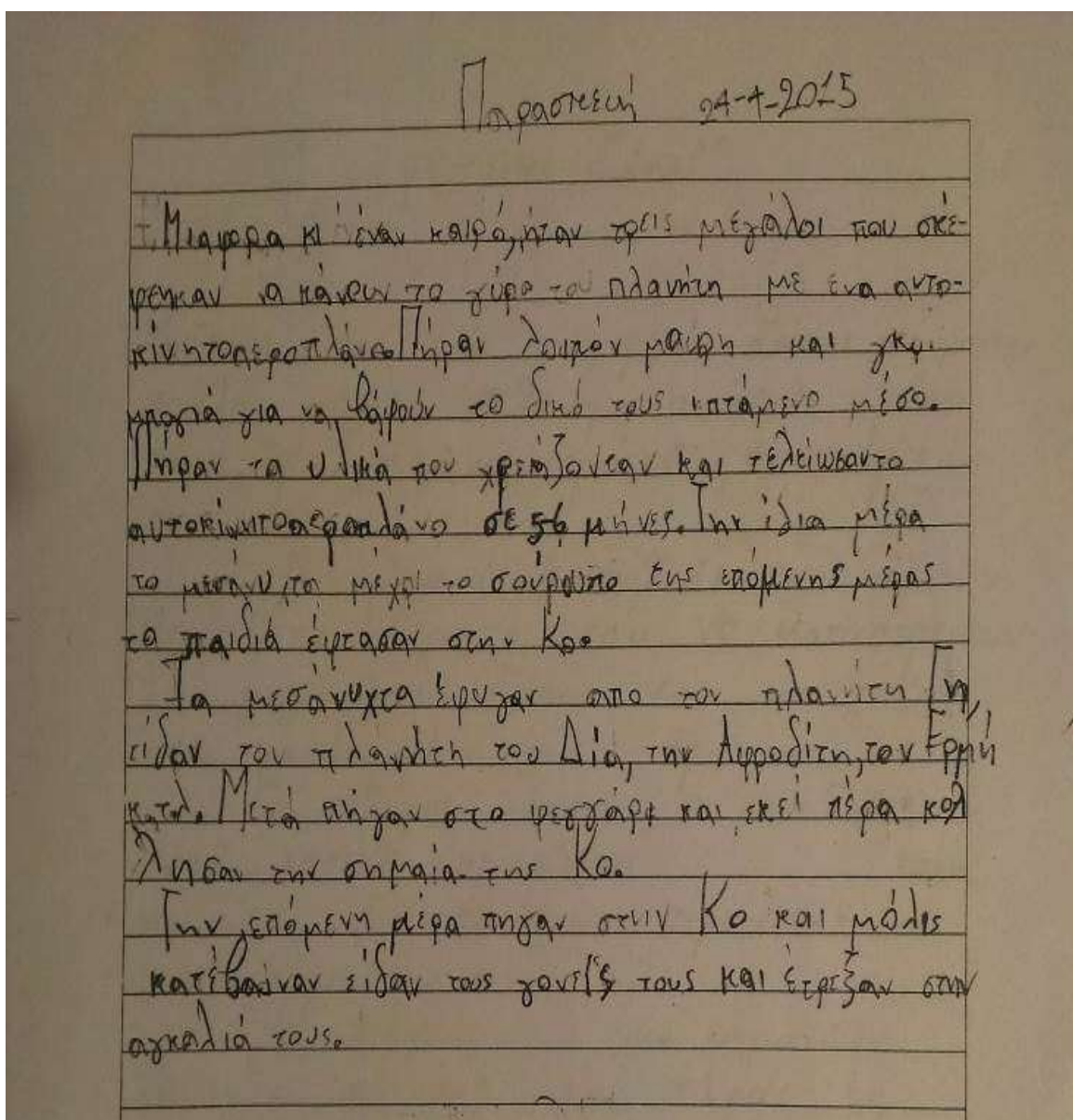
Βέβαια οι δράκοι ήταν πιο
δύνατοι γιατί μπορούσαν να πετάνε και να
βλέπουν τα σχέδια που καταστρέφανε οι
αντίπαλοί τους.*₂

Τα πλάσματα του δάσους
έφτιαξαν ένα μεγάλο κανόνι που χρίμισε
το κάστρο των δράκων σκότωσαν τον
βασιλιά και οι δράκοι παραδόθηκαν.

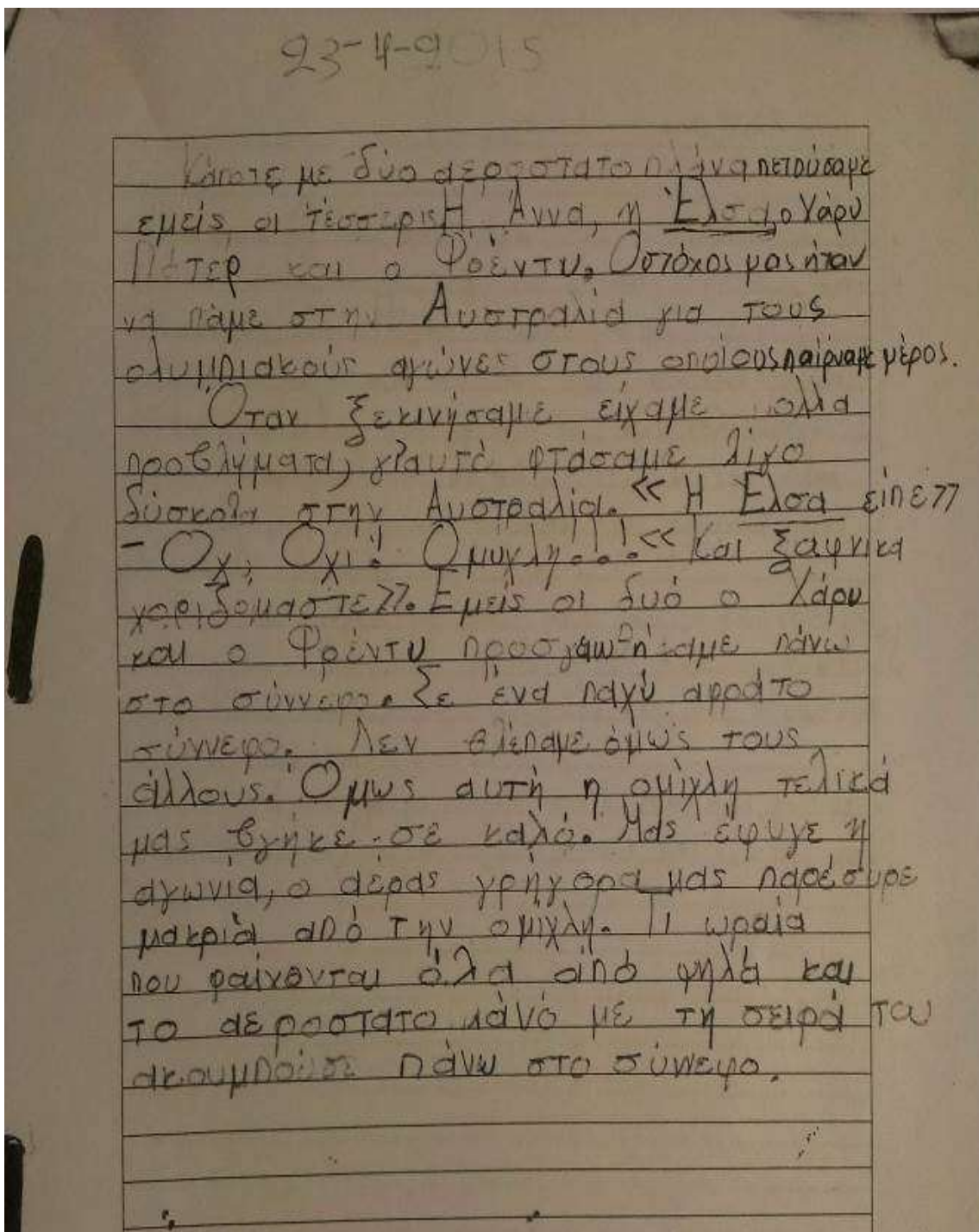
*₁ Κατόπιν ο βασιλιάς και η βασίλισσα
επιβίβαστηκαν στο ιδιωτικό τους
αεροπλάνο. Το τέρας των αιθέρων,
και πέταξαν πάνω από το μαγικό δάσος
για να παρενοχληθούν τον πόλεμο.

*₂ Ο βασιλιάς και η βασίλισσα ανησυχούσαν
πως θα τους νικήσουν οι δράκοι. Μια
μέρα άκουσαν έναν θόρυβο και πήγαν
προς τα εκεί. Αποχάσαν

3^η ιστορία

4η ιστορία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

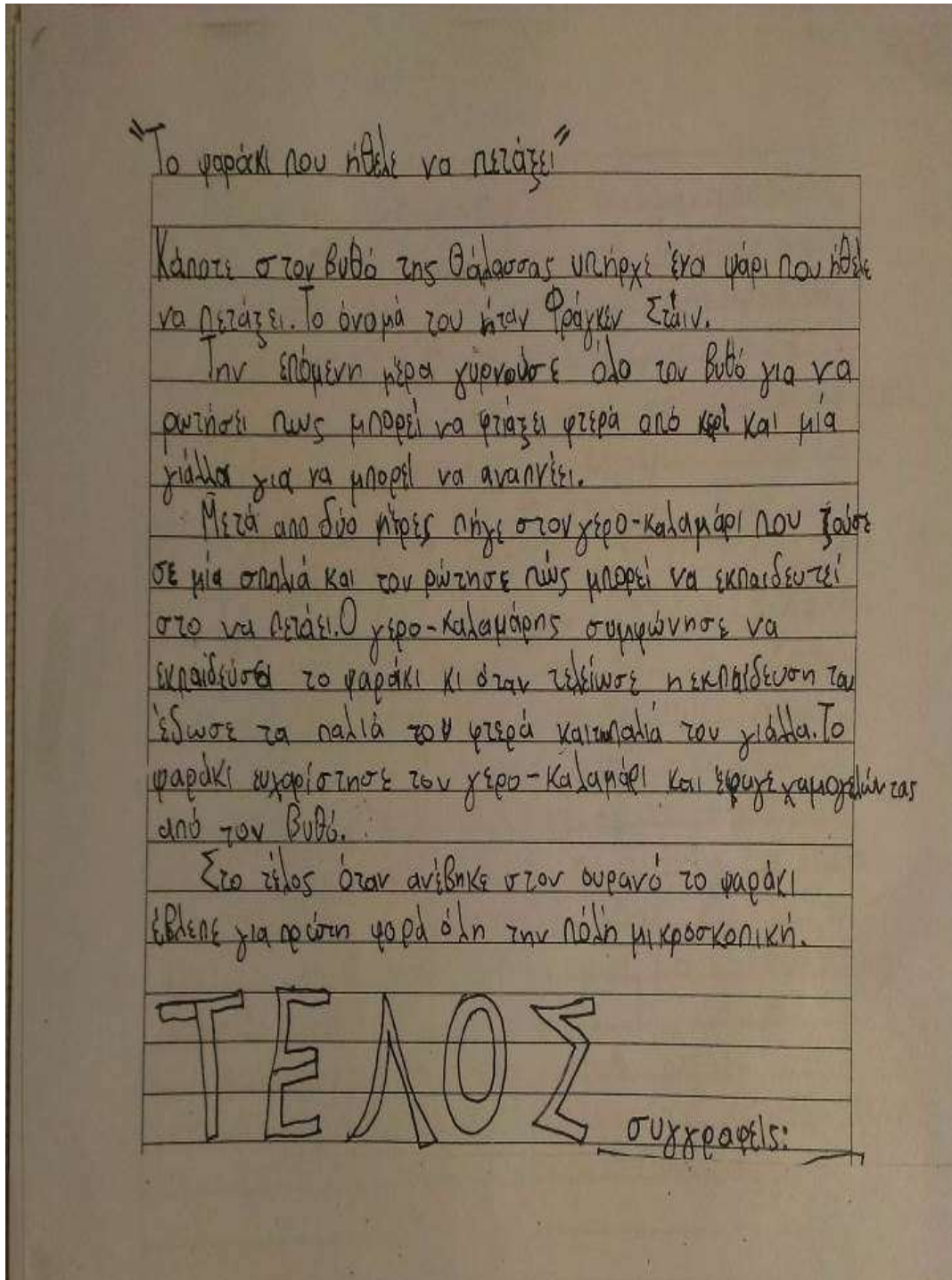
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5η ιστορία

Ζ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ:

1. Να ανοίξετε την υπερσύνδεση [εναέρια μεταφορικά μέσα](#), να παρατηρήσετε τα εικονιζόμενα και αφού λάβετε υπόψη και όσα διαβάσαμε, να εμπνευστείτε το δικό σας ιπτάμενο μέσο.
2. Να επισκεφτείτε τους παρακάτω δύο ενεργούς υπερδεσμούς και να διαβάσετε προσεκτικά τα κείμενα έχοντας στο νου σας ότι πρέπει να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές.
 - [Μια αληθινή ιστορία](#)
 - [Διαστημικά ταξίδια](#)
3. Να επισκεφτείτε τους παρακάτω δύο ενεργούς υπερδεσμούς και να παίξετε τα προτεινόμενα λογοτεχνικά παιχνίδια:
 - [Συνάντηση στο διάστημα](#)
 - [Η πινακοθήκη των ηρώων](#)
4. Να επιλέξετε κατά ομάδα ένα από τα παρακάτω λογοτεχνικά βιβλία για να το διαβάσετε. Για την επιλογή να λάβετε υπόψη σας το ιπτάμενο μέσο που επινόησε ή επέλεξε η ομάδα, αλλά και τον πιθανό προορισμό της ιπτάμενης ιστορίας σας:

Graham, I. 1992. *Διαστημικά ταξίδια*. Μτφ. Δ. Θεοδωρακάτος. Αθήνα: Ερευνητές, βλ. [BiblioNet](#).

Μπάτερφιλντ, Μ. & Λ. Ρίγκαν. 2009. *Η μαγική εξερεύνηση του Διαστήματος*. Μτφ. Ρούλα Κοκολιού. Αθήνα: Καστανιώτης.

Καραγιαννάκης, Σπ. Επιμ. 2006. *Το πρώτο βιβλίο του Διαστήματος για παιδιά*. Μτφ. Αφροδίτη Παπαϊωάννου. Αθήνα: Σαββάλας, βλ. [Biblionet](#).

Εντελάν, Π. 2009. *Ερευνώ και Μαθαίνω: Η Γη και το Διάστημα*. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, βλ. [BiblioNet](#).

Λογοτεχνικά

Χάρης Σακελλαρίου, *Τρία παιδιά χαμένα στο διάστημα*. Αθήνα: Κέδρος, 1982, βλ. [BiblioNet](#).

Πολ Φίλιπ Άρντερ ΜακΚάρτνεϋ, *Ψηλά στα σύννεφα* / μτφ Χίλντα Παπαδημητρίου. Αθήνα: Πατάκης, 2007, βλ. [BiblioNet](#)

Ιούλιος Βερν, *Από τη Γη στη Σελήνη* / διασκευή Αργυρώ Πιπίνη. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2007, βλ. [BiblioNet](#).

Ιούλιος Βερν, *Πέντε εβδομάδες στο αερόστατο* / διασκευή Π. Αναγνωστόπουλος. Αθήνα: Άγκυρα, 2005, βλ. [BiblioNet](#).

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ, *Ο μικρός πρίγκιπας* / μτφ Νίκος Αθανασιάσης. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος, 1993, βλ. [BiblioNet](#).

Σέλμα Λάγκερλεφ, *Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον* / μτφ Γ. Τσουκαλάς. Αθήνα: Άγκυρα, 2004, βλ. [Biblionet](#).

Λουκιανός Σαμοσατεύς, *Ταξίδι στο φεγγάρι* / απόδοση Κώστας Πούλος. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2002, βλ. [BiblioNet](#).

Φίλιππος Μανδηλαράς, *Δαίδαλος και Ίκαρος*. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2012, βλ. [BiblioNet](#).

Χρήστος Μπουλώτης, *Με τα φτερά του Πήγασου*. Αθήνα: Μίνωας, 2003, βλ. [biblio-net](#).

Mary Pope Osborne, *Ταξίδι στο Φεγγάρι* / μτφ Ευγενία Κολυδά. Αθήνα: Modern Times, 2006, βλ. [BiblioNet](#).

Ευγένιος Τριβιζάς, *Οι δώδεκα ομπρέλες*. Σειρά: Η Χαρά και το Γκουντούν. Αθήνα: Πατάκης, 2002, βλ. [BiblioNet](#)

Η. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Εναλλακτικά σε μια πιθανή εφαρμογή του σεναρίου σε μεγαλύτερη τάξη στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης, μπορούν να αξιοποιηθούν στην Α' φάση τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο της *Γλώσσας Ε' Δημοτικού*, ενότητα 10, «Μυστήρια – επιστημονική φαντασία», βλ. [Ψηφιακό σχολείο](#), ενότητα 17, «Ταξίδια στο διάστημα», βλ. [Ψηφιακό σχολείο](#). Στην περίπτωση αυτή οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν τα έργα του Βερν όχι σε διασκευή αλλά σε σύγχρονες πολυτροπικές κειμενικές εκδοχές τους, περισσότερο απαιτητικές γλωσσικά, όπως το βιβλίο του Ιουλίου Βερν (2005). *Γύρω από τη σελήνη* / μτφ Αιμιλία Τσαγκαράτου. Αθήνα: Ερευνητές βλ. [BiblioNet](#)

Επίσης, στην Α' φάση τα παιδιά μπορούν να παρακολουθήσουν την ταινία *Ψηλά στον Ουρανό*: Ο ήρωας ταξιδεύει με το σπίτι του που τον πηγαίνει ψηλά στον ουρανό και τελικά στο μέρος που ονειρευόταν να πάει από νέος. Με τι παράξενο μεταφορικό μέσο θα ήθελαν να πετάξουν (π.χ. το κρεβάτι τους, ένα καράβι, ένα χαλί,

ένα γιγάντιο πουλί, μια φανταστική μηχανή) για να κάνουν ένα ονειρεμένο ταξίδι από ψηλά μέχρι το μέρος που επιθυμούν.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το ειδικότερο θέμα του σεναρίου «Ιπτάμενες Ιστορίες» άρεσε στα παιδιά τα οποία συμμετείχαν με διάθεση και απρόσκοπτα στις δραστηριότητές του. Οι τελευταίες ήταν ενδιαφέρουσες, παρουσίαζαν ποικιλία και ήταν στοχευμένες.

Κατά την εφαρμογή του είναι θετικό έγκαιρα να οργανωθεί ο τρόπος απόκτησης των προς ανάγνωση βιβλίων. Ενδεικτικές λύσεις προτείνονται στην πορεία διδασκαλίας. Επίσης, με βάση την εμπειρία της συγκεκριμένης εφαρμογής, κρίνεται θετικό το ότι επιλέχθηκε η κάθε ομάδα να δουλέψει πάνω στο ίδιο βιβλίο (οικονομία χρόνου και χρημάτων, συζήτηση, ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας,) και επιπλέον, κρίνεται ότι συμβάλλει προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής διδασκαλίας η σταδιακή και επισταμένη παρακολούθηση από την εκπαιδευτικό της ανάγνωσης των βιβλίων από τα παιδιά. Άλλωστε σε αυτή στηρίζεται ένα σημαντικό μέρος του μαθήματος. Επιπλέον, κρίνεται λειτουργικό να προβλέπονται από την εκπαιδευτικό εναλλακτικές λύσεις σε περίπτωση που κάποιο παιδί *απρόβλεπτα* δε διαβάσει το βιβλίο του (βλ. και αναλυτική πορεία διδασκαλίας).

Ακόμη, προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής διδασκαλίας συμβάλλει η στοχευμένη, ξεκάθαρη και επαναλαμβανόμενη συζήτηση γύρω από ό,τι συνιστά τη διακειμενικότητα στη λογοτεχνία. Πέρασαν αρκετές διδακτικές ώρες για να *αρχίσουν* να συνειδητοποιούν τα παιδιά αυτής της τάξης τα ζητούμενα ως προς αυτή τη στοχοθεσία και να προσανατολίζονται στο να τα εντοπίζουν. Με μικρότερη ή μεγαλύτερη επιτυχία αξιοποίησαν κάποια από αυτά στις ομαδικές δημιουργίες ιστοριών. Για την ολοκλήρωση του σεναρίου χρειάστηκαν τρεις επιπλέον διδακτικές ώρες.

Τέλος, όπως και στην πορεία διαδασκαλίας αναλυτικά καταγράφηκε, με ενδιαφέρον τα παιδιά παίζαν με τα ψηφιακά λογοτεχνικά παιχνίδια που προτείνει η δημιουργός του σεναρίου και επίσης, η ώρα της προετοιμασίας για την παρουσίαση των βιβλίων των ομάδων ήταν μια ώρα κατά την οποία για τα συγκεκριμένα παιδιά η τάξη μετατράπηκε σε ένα εργαστήριο χαράς και δημιουργίας όπου όλα εργάστηκαν ικανοποιημένα και ευχαριστημένα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Butts, D. 1989. Flying Stories 1900-1950. Στο *Imperialism and Juvenile Literature*, επιμ. J. Richards, 126-143. Manchester: Manchester University Press.

Chapman, D.-L. 2001. Adventure Stories. *The Continuum Encyclopedia of Children's Literature*, επιμ. B. E. Cullinan & D. G. Person. Νέα Υόρκη: Continuum.

Καλογήρου, Τζ. & Κ. Δαλαγιάννη. Επιμ. 2005. *Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές εφαρμογές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κανατσούλη, Μ. 2002. *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας σχολικής και προσχολικής ηλικίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Manna, A. L. & Σ. Μητακίδου-Κοκκώνη. 1996. Το πορτραίτο του νεαρού Έλληνα αναγνώστη, *Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας* 11, 100-114.

Marshall, J. D., P. Smagorinsky & M. W. Smith. 1995. *The language of interpretation: Patterns of Discourse in Discussions of Literature*. National Council of Teachers of English, Research Report No. 27.

Roberts, D. R. & J. A. Langer. 1991. *Supporting the process of literary understanding: analysis of a classroom discussion*. [National Research Center on Literature Teaching and Learning], Report Series 2.15. Ανατύπ. 2000.

[http:// cela.albany.edu/support/index.html](http://cela.albany.edu/support/index.html),

Short, K. & K. M. Pierce. 1990. *Talking about books: Creating Literate Communities*.
Portsmouth: Heinemann.